

University of Groningen

Task shifting, interprofessional collaboration and education in oral health care

Reinders, Jan Jaap

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2018

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Reinders, J. J. (2018). *Task shifting, interprofessional collaboration and education in oral health care*. University of Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Dankwoord

Dankwoord

Allereerst wil ik mijn **begeleiders** bedanken voor hun adviezen, kritische kanttekeningen maar ook voor hun steun, vertrouwen en humor. Ik heb met veel plezier samengewerkt met Cees van der Schans, Boudewijn Stegenga en Wim Krijnen. **Cees**, bedankt voor al je tijd en wijsheid. Ik heb veel aan je adviezen en je relativerend vermogen gehad. Ik heb het zeer gewaardeerd dat je kritisch was maar mij ook de vrijheid gaf die ik nodig had om tot resultaten te komen. Hierdoor stelde je mij in staat om nieuwe ideeën te genereren. Veel dank daarvoor! Je bent een hartelijke man met humor en gevoel voor avontuur. Geweldig om te zien wat je allemaal onderneemt. Ook de avonturen met je zonen waar je zo trots op bent. De band tussen vader en zonen is mooi om te zien. Ik vind het ook geweldig dat ik na mijn promotie met jou en Wim kan blijven samenwerken. **Boudewijn**, met jou heb ik altijd een goed contact gehad. Je bent scherpzinnig en beschouwend. Onze expressie wijkt onderling opvallend af: ik ben duidelijk een expressieve extravert terwijl jij aanzienlijk minder woorden gebruikt dan ik. In de stiltes tussen andermans zinnen identificeer jij doeltreffend de essentie die je, vervolgens, minstens zo doeltreffend kan verwoorden. Vorig jaar nam voor jou een ongewenste en plotselinge wending. Sinds vorig jaar wordt je gezondheid bedreigd. Iets dat jou, Sabien en je kinderen compleet overviel. Mij en anderen ook. Je blijft echter een denker, een vechter voor je idealen en een man met een ijzersterk karakter. Ik gun jou en je familie alle geluk en gezondheid! **Wim**, je passie voor je vak is aanstekelijk. Je motiveerde mij om me meer te verdiepen in de statistiek. Ook mijn zoektocht naar normen en argumenten voor de interpretatie van diverse statische indices werd mede door jou gefaciliteerd en allerlei nieuwe technieken mocht ik mij eigen maken. We zijn regelmatig samen bezig geweest de data te doorgronden. Je hebt mij uitgedaagd zin en onzin van elkaar te onderscheiden en te twijfelen aan de juistheid en bruikbaarheid van uitkomsten maar ook van de statistische testen zelf. Zelfs de betrekkelijkheid van de traditionele focus op p-waarden, de onzinnige jacht naar significante resultaten, heb je mij bijgebracht. We hebben samen regelmatig gelachen om vervolgens weer om te schakelen en het kritisch werk te vervolgen. Heel erg bedankt voor alles!

Naast mijn promotiebegeleiders, wil ik ook al mijn **co-auteurs** bedanken voor hun waardevolle kennis, ideeën, adviezen en feedback. Een gemêleerd en interprofessioneel onderzoeksgeselschap bestaande uit mondhygiënisten, tandartsen en psychologen: Katarina Jerković-Ćosić, Pieter Onclin, Merlijn Lycklama à Nijeholt, Aline Goldschmidt en Marjolein van Offenbeek.

In het bijzonder wil ik **Katarina Jerković-Ćosić** bedanken voor de leuke, interessante en intensieve samenwerking, onder andere met de University of Manchester. Bovendien is mijn proefschrift een vervolg op jouw proefschrift waarin jij al de noodzaak expliciteerde om aandacht te besteden aan de sociale en psychologische impact van taakherschikking.

Een onderwerp dat lange tijd onderbelicht bleef. In tussentijd ben je lector geworden aan de Hogeschool Utrecht met 'Innovaties in de preventieve zorg' als focus. Een welverdiende en relevante voortzetting van je onderzoekswerk.

Emeritus hoogleraar **Rob Schaub** wil ik bedanken voor zijn pionierswerk. Met grote zekerheid durf ik te beweren dat Rob Schaub wereldwijd de eerste was die interprofessioneel mondzorgonderwijs heeft geïntroduceerd. Dit stond bekend als het 'Groninger teamconcept'. Rob, mogelijk herinner jij je nog dat wij jaren geleden samen een lange autorit maakten. Tijdens die reis hebben wij het veel over onderzoek en over samenwerking binnen de mondzorg gehad. Jij gaf toen ook aan dat je het jammer vond dat promovendi tegenwoordig zelden een bijdrage leveren aan nieuwe theorievorming. Ik hoop dat ik, bij dezen, dan toch een dergelijke bijdrage heb kunnen leveren. Bedankt voor je inspiratie!

Alle **Nederlandse tandartsen en mondhygiënist** wil ik bedanken voor hun bijdragen aan mijn veldstudie. Ook de **KNMT** (Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde) en de **NVM** (Nederlandse Vereniging van Mondhygiënist) voor de mogelijkheid om onderzoek te kunnen uitvoeren onder hun leden. Ik hoop dat mijn resultaten voor hen mijn wederdienst kunnen zijn. Ook wil ik alle **studenten tandheelkunde en mondzorgkunde** bedanken voor hun bijdragen aan de experimentele studies. Van hen heb ik daarom ook veel kunnen leren en is het daardoor mogelijk geweest het interprofessioneel onderwijs door te ontwikkelen. Docendo discimus (Door te onderwijzen leren we zelf).

Het **management van het CTM** (Centrum voor Tandheelkunde en Mondzorgkunde) van het UMCG, **Luc van der Sluis** (hoofd CTM), **Anneke Bodewitz** (hoofd opleiding Mondzorgkunde, Hanzehogeschool), **Hans Schulten** (Manager Bedrijfsvoering) en **Henri Lohr** (Chef de Clinique) wil ik bedanken voor hun steun en vertrouwen. Het is erg fijn hoe zij zich willen inzetten voor innovatie binnen het onderwijs en de patiëntenzorg. Zij faciliteren ook toekomstig onderzoek en implementatie van interprofessionele samenwerking tussen tandheelkunde en mondzorgkunde. Met veel plezier zet ik mijn onderzoek als postdoc-onderzoeker voort binnen het UMCG-CTM. Ik verheug mij op dit interprofessioneel vervolg. Het MT van het CTM zet de toon voor integrale zorg door interprofessionele samenwerking. Hierdoor maken ze samenwerking een prioriteit voor het gehele CTM en met de partners daarbuiten.

Mijn kamergenoten binnen het CTM die ik tijdens mijn promotietraject heb gehad, wil ik bij dezen bedanken omdat zij vaak mijn sparringpartner wilden zijn. In het bijzonder mijn klinische kamergenoten die altijd bereid waren mijn kennishiaten rond klinische concepten en behandeling op te vullen. **Monique van Bruinisse** (met wie ik de voorliefde voor teckels kon delen en wiens gepassioneerde directheid ik altijd zeer heb gewaardeerd), **Dieuwke van der Honing** (die de trotse belichaming is van de 'Friese Vrijheid' en als geen ander een geëngageerde beschouwing kan stimuleren), **Daan van Welie** (die de andere 50% van

---

de mannenpopulatie binnen Mondzorgkunde vormt, humoristisch en constructief is en die bovendien met weinig middelen uitzonderlijk goede Aziatische noedels kan bereiden), **Klaarke Krakau de Jong** (ik waardeer onze serieuze gesprekken maar ook onze lol. Je bent iemand waar ik veel respect voor heb vanwege je warme persoonlijkheid en professionele gedrevenheid), **Anouk de Vries** (die sinds kort mijn kamergenoot is maar waarvan het mij nu al duidelijk is geworden dat zij een groot hart heeft voor haar vak, bruist van de energie en vol zit met ideeën).

Tineke Buwalda en **Teatske Wiesma** wil ik bedanken voor hun uitmuntende georganiseerdheid en ongedwongen gezelligheid. Je merkt pas echt wat je zelf aan kwaliteiten mist wanneer een ander er vele malen beter in is dan jijzelf. Ook daarom ben ik een sterk voorstander van interprofessionele samenwerking. Al is het ook uit pure noodzaak.

Mijn collega's van het lectoraat wil ik allemaal bedanken voor de fijne samenwerking. De onmisbare, professionele en sociale secretariële ondersteuning van **Judith van der Boom**, **Ineke van der Hoek**, **Ieneke van der Jagt** en **Trudy Hummel**. Alle overige lectoren, **Hans Hobbelen**, **Harriët Jager-Wittenaar**, **Margreet Luinge** en **Aly Waninge** wil ik ook bedanken omdat zij allen medeverantwoordelijk zijn voor het open, hardwerkende en sociale werkklimaat binnen de onderzoekersgemeenschap van de Academie van Gezondheidsstudies. Ook wil ik bedanken voor de interessante en inspirerende gesprekken die ik in een eerder stadium van mijn promotietraject heb gevoerd met de lectoren **Wolter Paans** en **Petrie Roodbol** van de Academie voor Verpleegkunde. Binnen de onderzoeksgemeenschap van het Wiebengacomplex heb ik een laagdrempelige en interprofessionele sfeer van hulpvaardige gelijkgezinden gevonden. Wat ook zo opvallend is, is hoe veel er gelachen wordt en hoe attent de medewerkers allemaal kunnen zijn. Mijn medepromovendi van het lectoraat, waarmee ik het grootste gedeelte van mijn traject heb gedeeld, wil ik bedanken voor hun collegialiteit, hulpvaardigheid, gezelligheid en humor. Zonder iemand te kort te willen doen, wil ik mijn dank uitspreken naar die promovendi waarmee ik het meeste contact heb gehad zoals **Renske van Abbema**, **Edwin van Adrichem**, **Lies ter Beek**, **Annemiek Bielderma**, **Priya Dewansingh**, **Rob Douma**, **Hans Drenth**, **Thea Kooiman**, **Rik Kranenburg**, **Caspar Mijlius**, **Willelme Nijholt**, **Gerlof Reckman**, **Martine Sealy**, **Astrid Tuinman** (promovenda verpleegkunde), **Margot Visser-Bochane**, **Boudina Visser**, **Linnet Weening-Verbree** en **Ellen de Wit**. Daarnaast wil ik ook **Justin Timmer** en **Renger Parker** noemen die weliswaar nooit als promovendi betrokken waren maar evengoed onderdeel uitmaken of uitmaakten van ons team. Alle andere onderzoekers en betrokkenen die ik niet bij naam heb genoemd, wil ik bedanken voor hun betrokkenheid zonder hen daarbij tekort te willen doen. Volledigheid en uitputtendheid zijn niet voor niets elkaars synoniem.

Mijn collega's van tandheelkunde en mondzorgkunde wil ik bedanken voor de prettige samenwerking en de hartelijke contacten. Ten aanzien van ontwikkelingen binnen het

interprofessioneel onderwijs wil ik in het bijzonder een paar collega's noemen die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het interprofessioneel onderwijs binnen het CTM: **Heert Zijlstra** (tandarts), **Nynke Blanksma** (tandarts), **Rolf de Ruijter** (tandarts), **Marjan Worst** (mondhygiënist) en **Marian ten Bruggencate** (mondhygiënist). Ook heb ik veel gedachtewisselingen gehad met diverse collega's over hun vakgebied, de patiëntenzorg en samenwerking. Een paar collega's waar ik ook veel gesprekken en adviezen van heb gehad ten aanzien van samenwerking en de klinische praktijk zijn **Klaarke Krakau de Jong**, **Cecile Schiermeijer**, **Irene Scholten**, **Stella van Hoeve**, **William Wolters**, **Henri Lohr** en alle anderen die ik mogelijk (maar niet bewust) ben vergeten te noemen. Natuurlijk kan ik ook niet de fijne en reflectieve lunchwandelingen met **Betty Wildeboer** vergeten. Leuk dat we nog steeds contact hebben ook al stond dat tijdens mijn werkdrukke afgelopen tijd op een laag pitje. Het wordt weer eens tijd om te dansen! **Ulf Schepke**, die op 14 februari van dit jaar is gepromoveerd, wil ik bedanken voor zijn tips en gezelligheid rond de voorbereidingen voor de verdediging. Ik hoop dat ik ook nog iets aan jouw voorbereidingen heb kunnen bijdragen. Toch wel erg prettig wanneer je samen in hetzelfde schuitje zit. Ook erg leuk dat je wilde meewerken aan het ontwerp van de kaft van mijn proefschrift. Jouw spiegelbeeld staat er goed op!

Graag wil ik ook **Heleen Schuurman** (Onderwijsbureau mondzorgkunde) bedanken voor al haar goede zorgen rond de planning van het onderwijs en haar oprechte betrokkenheid bij de studenten. Bovendien heeft zij, net als ik, veel affiniteit met Engeland en dat is leuk om te kunnen delen. Ook goed voor het ophalen van mijn Engelstalige uitspraak trouwens. Ook wil ik alle mensen van het Curriculumbureau tandheelkunde, het Onderwijsinstituut bedanken voor de samenwerking. Voor het interprofessioneel onderwijs heb ik vooral samengewerkt met **Meta Gort**. Mijn dank gaat tevens uit naar alle collega's die betrokken zijn bij de (technische) ondersteuning van het onderwijs en de soms zeer complexe planning van onderwijsruimten. Met **Willem Deijs** heb ik ook jaren mogen samenwerken voor audiovisuele producties of het vastleggen van de samenwerkingsprocessen tijdens het interprofessioneel onderwijs. Je bent daarnaast trouwens ook een buitengewoon sympathieke gesprekspartner en ik hoop dat je nu met veel plezier van je pensioen geniet! Natuurlijk heb ik ook veel contact met mijn collega's van de ondersteuning en receptie van het Wiebengacomplex. Regelmatig kwam ik met vragen, haalde ik 's morgens de sleutel van het HAAL op, haalde ik 's middags de sleutel voor de 'oplader' op (alleen jullie begrijpen wat dit betekent) en bracht ik regelmatig 's avonds de sleutel van het HAAL weer terug. Zonder iemand tekort te willen doen wil ik in ieder geval de volgende mensen bedanken waar ik regelmatig contact mee heb gehad: **Gerbrand Stienstra**, **Joke van Os**, **Allister Grant**, **Monique Zuidema**, **Jan Poort**, **Jaap Helmus**, **Richard Schudde**, **Koen Kleve** en **Mario de Pauw**.

Mijn collega's van fysiotherapie wil ik bedanken voor hun interesse en leuke samenwerking. Een erg hecht team met een vakgebied dat interessant is om te leren kennen. Ook erg leuk om

---

sinds kort betrokken te zijn bij de ontwikkeling van een nieuw interprofessioneel programma geïnitieerd door **Jan Peter Landsman** (hoofd fysiotherapie) en **Sake van der Ploeg** (hoofd logopedie) waarin, naast fysiotherapie, ook **logopedie** en **voeding en diëtetiek** zijn betrokken ('Interprofessional Skills Day'). **Roos Dieleman** is daarvan niet alleen coördinator maar ook een zeer enthousiaste aanjager. Roos heeft mij geïnspireerd en mij van een aantal belangrijke zaken bewust gemaakt. Met name haar verhelderende onderscheid tussen 'expliciet leren' en 'impliciet leren'. Hierdoor werd ik mij bewust dat het onderwijs hoofdzakelijk gericht is op expliciet leren terwijl mijn interventie in feite impliciet leren faciliteert. Ook wil ik een aantal mensen noemen die betrokken zijn bij dit nieuwe interprofessionele programma maar waarmee ik soms ook daarbuiten erg fijn samenwerk en een leuk contact heb: **Sander Ensing** (fysiotherapie), **Jolanda van Lieshout** (fysiotherapie), **Jos Vloet** (fysiotherapie), **Sandra Jorna-Lakke** (fysiotherapie), **Aafke van der Schaaf** (logopedie), **Hilde Kwerreveld** (logopedie), **Marianne van Dijk** (voeding & diëtetiek) en **Andrea Werkman** (voeding & diëtetiek).

Arwin Nimis, de dean van de Academie voor Gezondheidsstudies van de Hanzehogeschool, wil ik bedanken voor het stimuleren van interprofessionele samenwerking tussen diverse opleidingen en beroepsgroepen binnen en buiten de school waar ik voor werk. Hij maakt daarmee integrale zorg een prioriteit en vervult daarmee een belangrijke sleutelrol in diverse nieuwe en innovatieve ontwikkelingen.

Edwin van Keulen, bedankt dat je mijn paranimf wilt zijn. Geweldig dat wij, na al die jaren, nog steeds contact hebben. Dit ondanks de afstand. En erg leuk dat we nog steeds onze interesses kunnen delen. Met name die voor geschiedenis. Je bent en blijft een goede vriend. Zelfs wanneer we elkaar een tijd niet hebben gezien, pakken we de draad met gemak weer op. Bij dezen wil ik je ook hartelijk bedanken voor de mooie foto's die jij voor dit proefschrift wilde maken. Je bent in mijn ogen een veelzijdige man, creatief, intellectueel en breed ontwikkeld. Dat is ook zo leuk aan jou. Ook hoe jij 'out of the box' kan denken. Wij gaan nog meer beleven!

Nick Jonkhout, bijzonder hoe wij elkaar hebben leren kennen. Nog specialer hoe onze band werd versterkt door persoonlijke omstandigheden. Zoals ik je heb laten weten: "Wanneer je mij nodig hebt, weet je mij te vinden". Ik hoop dat je dat doet. Niet voor niets vroeg ik jou daarom om mijn paranimf en dus secondant te worden. Nog logischer omdat je ook sterk betrokken was bij mijn onderzoek en zelfs meehielp met de dataverwerking van mijn veldstudie. Je bent nu, jaren later, de man van Anje en vader van Arne. Prachtig! 'Een echte vriend wordt in onzekere tijden opgemerkt'.

Simon van Exter, wanneer ik een derde paranimf zou mogen kiezen, dan was jij dat geworden. Wij zijn al bevriend sinds wij beiden psychologie studeerden en die vriendschap is nog even sterk. Waarschijnlijk zelfs sterker. Met jou is er aan diepgang geen gebrek. Tot het

ochtendgloren kunnen wij praten. Helaas kan jij beter tegen slaapttekort dan ik. Je bent altijd betrokken geweest bij mijn onderzoek en erg attent. Bedankt vriend! Gelukkig is er “geen limiet op goede vrienden”.

Mijn ouders wil ik graag bedanken omdat hun levenshouding en wijze lessen me hebben gebracht waar ik nu ben. ‘Liefde is gunnen’ heb ik van jullie geleerd. Omdat je eigen geluk niet onafhankelijk is van het geluk van anderen. Of dat je respect moet tonen zonder jezelf te verloochenen. Je moet trots zijn op wie je bent en hoe je je onderscheidt. Tot slot, dat je veel kan bereiken als je dat echt wilt. Jullie hebben daarmee mijn ontwikkeling altijd gestimuleerd, zijn kritisch geweest en hebben mij vrij gelaten in mijn keuzes. De focus op studiediscipline en ontwikkeling werd altijd geïllustreerd door jullie gevleugelde uitspraken: “De studie gaat voor het meisje.” en “Je hebt een maarschalksstaf in je ransel!” Toen tijdens mijn promotietraject mijn wereld volledig in elkaar dreigde te storten, stonden jullie onvoorwaardelijk voor mij klaar. Zoals jullie altijd hebben gedaan. Van Zeeland tot Groningen. Luctor et emergo (ik worstel en kom boven), maar niet zonder jullie hulp! Bedankt lieve ouders!

Tristan en Arvid, papa is heel trots op jullie en ook heel trots dat ik jullie papa mag zijn. Hoewel jullie beiden hele verschillende jongens zijn, zijn jullie ook elkaars beste vrienden. En ruzie? Dat heeft iedereen wel eens. Samen kunnen jullie geweldig leuk spelen en jullie laten regelmatig blijken dat jullie elkaar erg lief vinden. Dat vind ik als papa heel fijn om te zien. Ik geniet van jullie verwondering en hoop dat jullie met dezelfde leergierigheid en bewondering naar de wereld blijven kijken. Soms spreken jullie een gedachte hardop uit en betrap ik jullie op prachtige wijsheden. Tristan vraagt zich regelmatig dingen af en probeert te begrijpen hoe de wereld in elkaar zit: “Alles wat kan, is al eens gebeurd”. Arvid constateert het onvermijdelijke: “Morgen moet nog beginnen”. Jullie houden beiden van avontuur. Tristan wil onderzoeker worden. Liefst paleontoloog, archeoloog en/of geoloog. Ook wil jij ooit in China op zoek gaan naar botten van dinosauriërs. Arvid zou spion willen worden of uitvinder van gadgets (‘gadget-man’). Die voorliefde voor technische snufjes en bijzondere apparaten herken ik. Dat heb ik weer van mijn vader, jouw Grote Opa, geërfd. Maar ook onderzoeker zijn lijkt jou wel wat. Dan wel een archeoloog. Want overal kunnen er nog kostbaarheden en bijzondere dingen in de grond liggen of in oude gebouwen worden ontdekt. Ook zijn jullie beiden sportief. Dat is goed want dat is heel gezond. Jullie spelen elk in jullie eigen voetbalteam en worden beiden steeds beter. En wanneer je een wedstrijd verliest, is dat niet erg hoor. Het gaat om het spelplezier. Jullie zijn de liefste en mooiste kinderen die een papa zich zou kunnen wensen en ik wens jullie heel veel geluk bij alles wat jullie nog gaan beleven. De wereld ligt voor jullie open!

Hendriq, mijn lieve vrouw. Ik had nooit gedacht dat ik ooit weer zou trouwen totdat ik jou ontmoette. Wat voor jou op het landgoed Dartington als een totale verrassing kwam, was al maanden gepland. De Engelse tuin van het landgoed was de juiste locatie. En mijn vraag aan

---

de juiste vrouw. Die zonnige dag in het zuidelijke Devon zal ik nooit meer vergeten. 'You do something to me that I can't explain'. Ook onze bruiloft in Groningen, afgelopen jaar, was 'a perfect day'. Ik ben trots dat ik je mijn vrouw mag noemen. Je hebt mij in de laatste fase van mijn promotietraject enorm gesteund. Ik wil je daar nadrukkelijk voor bedanken. Het is heel fijn om met jou van gedachten te wisselen want je bent een intelligente vrouw met een brede algemene ontwikkeling. Ik leer veel van je en ook dat is een verrijking. Daarnaast heb je veel humor en dat vind ik erg aantrekkelijk aan een vrouw. Als vader is het voor mij geweldig hoe lief jij voor Tristan en Arvid bent en ik weet dat zij ook zeer op jou gesteld zijn. Je bent een lot uit de loterij! Ik zal nu stoppen met mijn gezwijmel want dat gaat te ver voor een dankwoord in een proefschrift. Zodra ik meer tijd heb, kan je ongetwijfeld weer poëzie van mij verwachten...

